

ὁ Βασιλεὺς ζῆ καὶ βασιλεύει; Τρεῖς, φοραῖς τὸν ἔρωτᾷ, ψυχὴ μου, καὶ τρεῖς φοραῖς ὁ καπετάνος σὺν τῆς εἰπῆ πῶς ζῆ καὶ βασιλεύει, τὸν ἀφῆνει καὶ πάγει στὴν δουλειά του. Σὺν τῆς εἰπῆ πῶς δὲν ζῆ, τὸν βουλᾷ καὶ τὸν πίνγει!

Καὶ ἀναποδίσας τὴν κάλτσαν τῆς γιαγιάς καὶ σείσας αὐτὴν οὕτως, ὥστε νὰ πέσῃ τὸ ἐντὸς αὐτῆς κουβάριον, μοὶ ἔδειξε πῶς ναυαγοῦν τὰ πλοῖα ὁ παπποῦς, καὶ — Γιαυτὸ ἐπρόσθεσε — καλλίτερα, ψυχὴ μου, ποῦ δὲν τὴν εἶδες.

— Ὡ βέβαια καλλίτερα, παπποῦ! Γιατί, διές, πῶς θὰ ἐπήγαινα στὴν Πόλῃ σὺν ἰπνίγο- μουν; Νὰ ἰδῆς δὲ παπποῦ, τί μεγάλη ποῦ εἶνε ἡ Πόλῃ, καὶ τί λογῆς λογῆς ἀνθρωποὶ ποῦ εἶν' αὐτοῦ καὶ χανοῦμισαὶς καὶ βασιλοπούλ. ...

— Ἄς τ' αὐτὰ !! διέκοψεν ὁ παπποῦς πάλιν, ὡς ἐὰν ὠμίλων περὶ πραγμάτων κοινῶν καὶ τεττιμμένων. Εἶδες τὸν τόπο, ποῦ εἶνε οἱ ἀνθρω- ποὶ οἱ μαρμαρωμένοι;

— Ὁχι, παπποῦ! Δὲν τὸν εἶδα!

— Ἄαχ! ψυχὴ μου. Τίποτε δὲν εἶδες, στὴν ζωὴ σου, τίποτε!

— Καὶ ποῦ εἶν' αὐτὸ παπποῦ;

— Αὐτό, εἶπεν ὁ παπποῦς ὡς ἀνθρωπος συ- γεντρῶν τὴν μνήμην του, αὐτὸ εἶνε βαθεῖα μέσα σ' ἓνα δάσος. Μέσα σ' ἓνα σπήλαιο. Ἔτσι καθὼς ἔμβης ἀπ' αὐτὴν τὴν μεριά, βλέπεις ὄλους τοὺς ἀνθρώπους ποῦ ἔγειναν μάρμαρο. Γιατί αὐτοῦ μέσα εἶνε μιὰ μάγισσα, ποῦ ὅποιον διῆ πῶς περ- νᾷ, καὶ τὸν ἀγαπήσῃ, τὸν παραπλανᾷ νὰ ἔμβῃ αὐτοῦ μέσα καὶ τὸν κάμνει μάρμαρο καὶ τὸν ἔχει αὐτοῦ πέρα στημένο, γιὰ νὰ μὴ τῆς φύγῃ. Ὅποτε θέλει αὐτὴ, παίρνει τὸ ἀθάνατο νερὸ καὶ τοῦ στάζει τρεῖς κόμβους ἐπάνω στὴν κορφή, καὶ ἐκεῖ στὴν στιγμή τὸ μάρμαρο μαλακόνει καὶ γίνεταί ἀνθρωπος ἐμμορφότερος ἀπὸ πρῶτα. Τότε κάβεται καὶ τρώγει καὶ πίνει καὶ διασκεδάζει μάζι του σὺν διασκεδάσῃ κ' ὕστερα, μιὰ τὸν βλέπει καλὰ καλὰ στὰ μάτια καὶ τὸν κάμνει πάλι μάρμαρο. Γιαυτό, ψυχὴ μου, καλλίτερα ποῦ δὲν τὴν εἶδες!

Ποτὲ δὲν ἀμφέβαλον ὅτι ὁ παπποῦς μου ἦτο πολὺπειρος, κοσμογυρισμένος ἀνθρωπος. Ἄλλ' ὀπωσδήποτε ἐπέστρεφον καὶ ἐγὼ ἀπὸ τὸ μακρό- τερον — μετὰ τὸν Ἅγιον Τάφον — ταξείδιον, ἀπὸ τὴν Πόλιν. Εἶχον ἰδεῖ τόσα καὶ τόσα πράγ- ματα. Ἐνόμιζον λοιπόν, ὅτι ἔφερον μετ' ἑμαυτοῦ ἀφηγητικὴν ὕλην, ἱκανὴν νὰ ἐνασχολήσῃ ἐπὶ τινὰς τοῦλάχιστον ἡμέρας τὴν προσοχήν, ἂν οὐχὶ τὸν θαυμασμόν τοῦ γέροντος. Ἄλλ' ὅτε τὸν ἤκουσα νὰ προφέρῃ οὕτως ἀκαταδέκτως καὶ περιφρονητικῶς ἐκεῖνο τὸ «Ἄς τ' αὐτὰ!» νὰ διακόπτῃ τὰ σπου- δαιότερά μου θέματα, ὡς ἐὰν ἦσαν μηδὲν δι' αὐ- τόν, καὶ νὰ ἀντικαθιστᾷ ταῦτα δι' ἰδίων τόσο- ν θαυμασῶν, τόσο- ν ἀγνώστων εἰς ἐμὲ διηγημά- των, ἐπτιυζα κατησχμμένοις ὑπὸ τὸ μέγεθος τῆς

ἀνεξαντλήτου κοσμογνωσίας αὐτοῦ καὶ δὲν ἐτόλ- μησα πλέον νὰ εἶπω τίποτε.

(Ἔπεται τὸ τέλος).

Γ. Μ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ

Συζήτησις

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ ΕΝ Τῇ ΣΟΡΒΟΝΝῇ

Ὁ κ. Mondry Beaudouin ἐξέδωκεν ὄχι πρὸ πολλοῦ χρόνου δύο, κατὰ τὴν ἐν Γαλλίᾳ συνήθειαν, ἐναισίμους διατριβάς, ὧν ἡ μὲν λατι- νιστὶ γεγραμμένη ἐπιγράφεται *Quid Korais* (διὰ τί ὄχι *Koraeis*;) *de neohellenica lingua sen- serit*, ἡ δὲ γαλλιστὶ, *Étude du dialecte chy- priote moderne et médiéval*. Κληθέντος δ' αὐτοῦ, κατὰ τὴν ὡσαύτως ἐπικρατοῦσαν ἐκεῖ συνήθειαν, νὰ ὑποστηρίξῃ ἐνώπιον τῆς Σορβόν- νης τὰς διατριβάς ἡ θέσις του ταύτας, ἔδωκεν ἀφορμὴν ἡ πρώτη ἐξ αὐτῶν εἰς *συνδιάλεξιν* ἀναφερομένην εἰς τὴν νέαν ἡμῶν γλῶσσαν, περί- ληψιν τῆς ὁποίας, οὐκ ὀλίγον ἐνδιαφερούσης ἡμᾶς, ἐνομίσαμεν καλὸν νὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα, πα- ραλαβόντες ἐκ τῆς «*Revue Critique*» τῆς 26 Μαΐου 1884.

Ὁ κοσμητὴρ κ. Himly δίδει τὸν λόγον εἰς τὸν ὑποψήφιον, ὅστις ἀναπτύσσει τὸ θέμα τῆς διατριβῆς του, ἥτοι τί ἐφρόνει ὁ Κοραῆς περὶ τῆς νέας ἑλληνικῆς καὶ κατὰ ποῖον τρόπον ἐπέ- δρασεν ἐπ' αὐτῆς. Ἐξέλεξε δὲ ὁ κ. Beaudouin ὡς ὑποκειμένον ἐιδιχῆς μελέτης ταύτην μάλιστα τὴν περίοδον, διότι αἱ ἀρχαὶ τοῦ 10' αἰῶνος μεγάλῃν ἔχουσι σημασίαν ὡς πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς νέας ἑλλ. γλῶσσης· ἔως τότε ἡ νέα γλῶσσα καὶ καθ' ἑαυτὴν καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀρχαίαν ὀλίγον εἶχεν ἐρευνηθῆ, ἀλλ' ἔκτοτε ὅμως τὸ μὲν ζήτημα τῆς γλῶσσης ἤρχισε νὰ γίνηται τῶ ὄντι ἐθνικόν, οἱ δὲ λόγιοι ἤρχισαν νὰ ἀξιῶσι προσοχῆς τὴν ὀμιλουμένην διάλεκτον. Τούτων δ' ἐξοχώ- τatos ἦτο ὁ Κοραῆς, τοῦ ὁποίου γνωστότατος εἶναι ὁ ἐν Γαλλίᾳ ἐπιστημονικὸς βίος. Ὁ Κοραῆς κατεῖχε τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ὅσον οὐδεὶς τῶν συγχρόνων Ἑλλήνων, ἐπεδόθη δὲ μετὰ ζήλου ἀκαταβλήτου εἰς τὴν πρὸς τελειοποίησιν τῆς ἐθνικῆς γλῶσσης ἐργασίαν, μάλιστα διότι ἐπί- στευεν ὅτι τοῦτο θὰ συνετέλει καὶ εἰς τὴν πολι- τικὴν ἀνάστασιν τοῦ ἔθνους. Σκοπὸς λοιπὸν τοῦ Κοραῆ ἦτο νὰ λάβῃ καὶ ἡ γραικικὴ γλῶσσα τὴν προσήκουσαν θέσιν μεταξὺ τῶν γραμματεια- κῶν γλωσσῶν. Τὸν αὐτὸν ὅμως σκοπὸν ἐπεδίω- κον καὶ οἱ ἀντίπαλοι τοῦ Κοραῆ, πρὸς οὓς διε- φώνει ὡς πρὸς τὰ μέσα δι' ὧν ὁ σκοπὸς θὰ κατωρθοῦτο. Ἐκ τῶν ἀντιπάλων τούτων οἱ μὲν ἤθελον τὴν εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἐπάνοδον, μὲ τοὺς αὐτοὺς σχηματισμοὺς τῶν κλίσεων καὶ

των συζυγιῶν καὶ μὲ τὴν αὐτὴν συνθετικὴν σύνταξιν, οἱ δὲ ἀπέκρουον ὅπως τὴν τοιαυτὴν ἀποπειραν πρὸς ἀνάστασιν νεκρᾶς γλώσσης καὶ ἐκέλευον τοὺς ὁμοειθεῖς νὰ κάμνωσι χρῆσιν τῆς ὁμιλουμένης, τῆς ζωντανῆς γλώσσης, γησιᾶς θυγατρὸς τῆς ἀρχαίας. Αἱ γλώσσαι δὲν περικλείονται ἐντὸς στενῶν γεωμετρικῶν κανόνων, ἀλλὰ μεταβάλλονται καὶ ἀναπτύσσονται. Τῆς γνώμης ταύτης ἦτο ὁ Χρηστόπουλος, ὁ ὁποῖος ὅμως δὲν ἐφαντάζετο βέβαια νὰ καταστήσῃ τὴν νέαν γλῶσσαν ὄργανον ἐπιστημονικόν, ἀλλὰ μόνον διάλεκτον ἀρμοδίαν εἰς τὴν ποιήσιν. Μέσην θέσιν μεταξὺ τῶν δύο ἀντικειμένων συστημάτων κατέχει ὁ Κοραῆς, βλέπων μὲν ὅτι ὅπως ἀδύνατος εἶναι ἢ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἐπάνοδος, ἀλλ' ἀναγνωρίζων οὐδὲν ἦττον ὅτι ἡ ὁμιλουμένη ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην νὰ κανονισθῇ πρὸς τοῦτο δὲ προτείνει τὴν σύνταξιν γραμματικῆς καὶ λεξικοῦ, αὐτὸς δίδων τὸ ὑπόδειγμα, καθ' ὃ θὰ ἐγράφετο ἢ γραμματικῆ, ὑποδεικνύων δὲ τὸ λεξικὸν τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας ὡς τύπον, καθ' ὃν θὰ συνετάσσετο τὸ λεξικόν. Θέλει νὰ συλλεθῇ ἀπανταχόθεν τῆς ἑλληνικῆς γῆς ὅλη ἢ ὑπάρχουσα πολὺτιμος ἐθνικὴ κληρονομία, ὁ γλωσσικὸς θησαυρὸς, νὰ ἐκδιωχθῶσι οἱ ξενισμοί, οἱ κατακλύσαντες τὴν γλῶσσαν, ἀλλὰ συνάμα νὰ ἐμποδισθῶσι καὶ οἱ εἰσρέοντες ἀρχαῖοι, οἱ καθιστῶντες αὐτὴν ἀσχημότερον καὶ παραλογώτατον ἀνάμιγμα.

Ὁ καθηγητῆς κ. Παῦλος Girard εὐχαρίστηθη, λέγει, πολὺ ἐκ τοῦ θέματος, ὅπερ ὁ ὑποψήφιος ἐξέλεξε, διότι πᾶν τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὴν νέαν ἑλληνικὴν θεωρεῖ λίαν ἐνδιαφέρον, οὐδὲν ἦττον δ' ἐνδιαφέρον εἶναι καὶ αὐτὸ τὸ πρόσωπον τοῦ Κοραῆ. Ἄλλως δὲ ὁ κ. Beaudouin ἦτο καὶ καταλληλότερος νὰ πραγματευθῇ τοῦτο τὸ θέμα: ἠδυνήθη νὰ συμβουλευθῇ βιβλία σπάνια, τὰ ὁποῖα μόνον ἐν Παρισίοις εὑρίσκονται, ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Σχολῆς τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν, γινώσκει κάλλιστα καὶ τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα καὶ τὴν δούλην καὶ ὁμιλεῖ ὄχι μόνον τὴν καθαρεύουσαν, ἀλλὰ καὶ τοῦ λαοῦ τὴν γλῶσσαν. Δὲν ἔχει τις ἄλλο νὰ ψέξῃ ἐν τῇ διατριβῇ του παρὰ μόνον ὅτι ἔχουσι γίνεαι τινὲς παραλείψεις. Μεταξὺ τῶν γλωσσικῶν κακιῶν, πρὸς ἃς ἠγωνίσθη δραστηριῶς ὁ Κοραῆς, μία εἶναι καὶ ὁ χυδαῖσμός, περὶ οὗ κάμνει ἐν τῇ διατριβῇ του πλεότερον σχετικῶς λόγον ὁ κ. Beaudouin. Ἐπρεπεν ὅμως κάλλιον νὰ ὁρίσῃ καὶ λεπτομερέστερον τί εἶναι ὁ ἐξῆλληνισμός (ἐνταῦθα ὁ ὑποψήφιος ἀποκρίνεται ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Κοραῆς δὲν εἶχεν ὅπως εὐκρινῇ περὶ τούτου γνώμην). Τί φρονεῖ ὁ κ. Beaudouin περὶ τῶν ξενισμῶν, τῆς χρήσεως δηλαδὴ τῶν ξένων λέξεων, τὰς ὁποίας ὁ Κοραῆς ἀποδιώκει ἐκ τῆς γλώσσης; Οἱ Ἕλληνες, ἀφ' οὔτου μάλιστα ἐγειναν ἐλεύθεροι, ἔχουσι

πολλὴν ἀνάγκην νέων λέξεων, τὴν δὲ ἀνάγκην ταύτην πληροῦσιν ἄλλοι μὲν παράλαμβάνοντες λέξεις ἐτόιμους ἐκ τοῦ θησαυροῦ τῆς ἀρχαίας, ἄλλοι δὲ δίδοντες εἰς ξένας λέξεις κατάληξεις ἑλληνικάς. Ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς δὲ τοῦ συστήματος τῶν θελόντων τὰ πάντα νὰ λαμβάνωσιν ἐκ τῆς ἀρχαίας γεννᾶται τὸ ἄτοπον ὅτι δημιουργοῦνται πολλακίς ἐκφράσεις ἀκατανόητοι. (Ὁ ὑποψήφιος ἀποκρίνεται ὅτι τὸ περὶ τῶν ξενισμῶν ζήτημα εἶναι ζήτημα ἀναφερόμενον εἰς τὴν γενικὴν γλωσσολογίαν, τὸ ὁποῖον δὲν ἐνόμισεν ἀναγκαῖον κατὰ βάθος νὰ πραγματευθῇ πανμληθεῖς ξενισμοὶ ὑπάρχουσι εἰς τὴν νέαν ἑλληνικὴν, δὲν ὑπάρχουσι ὅμως καὶ κανόνες ὀρίζοντες τὴν παραδοχὴν ξενισμῶν εἰς τὴν γλῶσσαν. Ἐκ δύο λέξεων ἐπίσης καταληπτῶν πρέπει βεβαίως νὰ προτιμᾶται ἡ ἑλληνικὴ, ἂν ὅμως ἡ ξένη λέξις εἶναι καταληπτοτέρα, γνωστοτέρα, ἀπλῆ, τότε δύναται νὰ τηρητῆι ἐν τῇ γλώσσῃ ἡ ξένη). Δὲν εἶπε τίποτε ὁ κ. Beaudouin περὶ τῆς γνώμης τοῦ Κοραῆ ὡς πρὸς τὴν προφορὰν καὶ τὴν ὀρθογραφίαν. (Ὁ ὑποψήφιος ἀποκρίνεται ὅτι οἱ σύγχρονοι τοῦ Κοραῆ λόγιοι ἠσχολήθησαν καὶ περὶ ταῦτα τὰ ζητήματα, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Κοραῆς δὲν φαίνεται νὰ εἶχεν ἰδιαιτέραν τινα γνώμην ὡς πρὸς αὐτά). Ὁ κ. Beaudouin φαίνεται ὅτι δὲν γινώσκει τὸν πρῶτον τόμον τοῦ γαλλογραικικοῦ Λεξικοῦ τοῦ Κοραῆ, ὅπερ ἐκδοθὲν ἐν ἔτει 1781 τύπος Périsse, περιέχει περὶ πολλῶν ζητημάτων στοιχεῖά τινα θεωριῶν τοῦ συγγραφέως. Ἡ δύνατο πρὸς τοῦτους ὁ ὑποψήφιος νὰ εἴπῃ πλεοτέρα περὶ τῆς καταστάσεως τῆς γλώσσης πρὸ τοῦ Κοραῆ, παρέχων ὑπόδειγμα ἐκ τῆς μεταφράσεως τῆς Ἰλιάδος τοῦ Νικολάου Λουκᾶν. Δέχεται ὅμως ὁ κ. Girard τὸ διπλοῦν συμπέρασμα τοῦ ὑποψηφίου περὶ τοῦ Κοραῆ καὶ τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσης. Εἶναι λυπηρὸν ὅτι ἡ νέα γλῶσσα ἐπ' ἀνέρχεται πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἀπομακρυνομένη τῆς ἰδίας αὐτῆς φύσεως, ἀλλ' ἡ ἐπ' ἀνόδος αὕτη εἶναι οὕτως εἰπεῖν μοιραία, διότι οἱ νῦν Ἕλληνες καταθλίβονται τρόπον τινα ὑπὸ τοῦ παρελθόντος καὶ ὡς πρὸς τὴν γλῶσσαν καὶ ὡς πρὸς τὰ ἄλλα τοῦ βίου.

Ὁ καθηγητῆς κ. Egger λέγει ὅτι εἶναι ἡ πρώτη φορά, καθ' ἣν ἐν τῇ γηραιᾷ Σορβόννῃ συζητεῖται εἰδικὴ καὶ ἀξιόλογος περὶ τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσης πραγματεία. Ἐρωτᾷ ἂν ὁ κ. Beaudouin διεῖδε σημαντικὴν διαφορὰν ὕψους καὶ θεωρίας μεταξὺ τῶν παλαιότερων καὶ τῶν ὑστερωτέρων ἔργων τοῦ Κοραῆ. Διότι φαίνεται εἰς τὸν κ. Β. ὅτι αἱ γνώμαι τοῦ Κοραῆ ὑπέστησαν ἀλλοιωσίν τινα κατ' ἀρχὰς ἐξήτει τὴν ἐκδιώξιν τῶν ξενισμῶν καὶ τὴν ὀλικὴν μεταρρύθμισιν τῆς γλώσσης. Βραδύτερον φαίνεται

¹ Ἰδ. τὸν *Neo-Logos* τῆς 29 Δεκεμβρίου 1876 ἀναγράφοντα 28 μεταφράσεις τῆς λέξεως *torpille*.

ὄχι τόσον δογματικὸς ὁ ἀνὴρ καὶ μὲ ὀλιγωτέραν ἐπιμονὴν ἀγωνίζεται κατὰ τῶν χυδαίων· μήπως προέρχεται τούτο ἐκ τῆς φυσικῆς ἡπιότητος τοῦ χαρακτῆρός του; Ἄλλως δὲ λέξεις θεωρούμεναι ὡς ὄχι ἀρχαῖαι εὐρίσκονται ἤδη εἰς τὸν σχολιαστὴν τοῦ Ἀριστοφάνους· τούτων δὲ τῶν λέξεων ἡ ἀνεύρεσις καὶ συναγωγή θὰ ἀπετέλει ἀξιολογὸν εἰδικῆς διατριβῆς θέμα. "Ὅτε τὸ πρῶτον ἦλθεν εἰς τοὺς Παρισίους ὁ Κοραῆς, ἐν ἔτει 1787, ἡ συγκριτικὴ γραμματικὴ τῶν ἰνδοευρωπαϊκῶν γλωσσῶν δὲν ὑπῆρχεν ἀκόμη· ὅθεν δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀντιληφθῆ τοῦ προβλήματος ἀπὸ τῆς πρώτης του ἀρχῆς οὐδὲ νὰ τὸ λύσῃ μὲ ἐκείνην τὴν ἀκριβείαν, ἧτις θὰ ἰκανοποιεῖ τὰς σημερινὰς μας ἀπαιτήσεις. Διακρίνει ἄρα καλῶς ὁ Κοραῆς τὴν περὶ τὸν γλωσσικὸν θησαυρὸν μελέτην ἀπὸ τῆς μελέτης τῆς περὶ τὴν σύνταξιν καὶ τῆς περὶ τὴν θεωρίαν τῶν γραμματικῶν τύπων; (Ὁ κ. Beaudouin ἀποκρίνεται ὅτι κυρίως περὶ τοῦ γλωσσικοῦ θησαυροῦ, περὶ τῶν λέξεων, ἐπραγματεύθη ὁ Κοραῆς, ἀλλ' εἰς τὰς ἐπιστολάς του ὁμῶς συχνὰ γίνεται λόγος καὶ περὶ τῆς θεωρίας τῶν τύπων). Γραμματικῆς τῆς νέας γλώσσης στεροῦνται κυρίως οἱ Ἕλληνες. Ἐπιζητεῖται νῦν ἢ εἰς τὴν γλῶσσαν εἰσαγωγή τοῦ ἀπαρεμφάτου. Ὁ Κοραῆς ἐνόμιζε τὸ πρᾶγμα κατορθωτὸν καὶ ὁμῶς ἡ ἑλλειψὶς τοῦ ἀπαρεμφάτου εἶναι ἐκ τῶν ἀξιοσημειωτῶν χαρακτηριστικῶν τῆς νέας γλώσσης.

Ὁ καθηγητὴς κ. Γιούλιος Girard ἐπαινεῖ καθ' ὅλου τὴν ὑπὸ συζήτησιν πραγματείαν, ἀν καὶ διαβλέπει ἐνιαχοῦ δισταγμοὺς τοῦ συγγραφέως· συγχάκις, λέγει, θὰ ἐπεθύμει ὁ ἀναγνώστης πλειοτέραν ἀνάπτυξιν. Ἡ στιγμή καθ' ἣν ἡ νέα γλῶσσα ἀπεχωρίσθη ἀπὸ τῆς ἀρχαίας δὲν δηλοῦται εὐκρινῶς. Διὰ τί κατὰ τὸν ΙΕ' αἰῶνα θὰ ἦτο ἡ κατάλληλος περίστασις πρὸς σύνταξιν γραμματικῆς; Ὁ κ. Beaudouin διήλθεν ὡσαύτως ἐν πολλῇ συντομίᾳ τὰ κατὰ τὸν Λουκάνην. (Ἡ γλῶσσα τῆς μεταφράσεως τῆς Ἰλιάδος, λέγει ὁ κ. Β., εἶναι διττὴ· εἶναι ἀνάμιξις συντάξεων ἀρχαίων καὶ συντάξεων νεωτέρων· τὸ ἀπαρέμφατον ἀρχίζει νὰ ἐκλείπῃ καὶ αἱ φράσεις καθίστανται ἀναλυτικαί. Ὁ λεκτικὸς θησαυρὸς δὲν ὑπῆρξέ ποτε σταθερὸς, ἀλλὰ συμμετεβάλλετο κατὰ τὰς ἐκάστοτε πολιτικὰς μεταβολάς, τὰς ὁποίας διὰ τῶν διαφορῶν κατακτήσεων ὑφίσταντο αἱ ἑλληνικαὶ χῶραι. Ἡ δὲ γραμματικὴ, ἧτις τότε ἔπρεπε νὰ συνταχθῆ, θὰ παρίστανε τοὺς τύπους τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν ῥημάτων καὶ τὴν σύνταξιν τῆς δημῶδους γλώσσης· τούτο ἐπραξεν ὁ Σοφριανός, ἀκολουθῆσας τὴν δημῶδη γλῶσσαν). Ἄλλ' ἡ δημῶδης γλῶσσα ποικίλλει κατ' ἐπαρχίας, καὶ ἡ γλῶσσα τοῦ Σοφριανοῦ π. χ. εἶναι ἡ γλῶσσα τοῦ λαοῦ τῆς Κερκύρας. Ἡ διορθωτικὴ ἐργασία, ἣν ἐπέδωκεν ὁ Κοραῆς, εἶχεν ὡς βᾶσιν

εἰδικὴν τινὰ διάλεκτον ἢ τὸ σύνολον τῶν κατὰ τόπους διαλέκτων; Ὡς πρὸς τούτο ἦτο ἀόριστος ἡ ἐργασία τοῦ Κοραῆ. Ἀγωνίζεται κατὰ τοῦ λεγομένου μακαρονισμοῦ, καὶ ὁμῶς μεταχειρίζεται αὐτὸν ὀϊδῖος. Ἀνακόλουθος ἐπίσης φαίνεται καὶ ὡς πρὸς ὅσα λέγει περὶ γραμματικῆς ὁ Κοραῆς· κατ' αὐτὸν μόνον ὄριμου γλώσσης δύναται νὰ συνταχθῆ γραμματικὴ, καὶ ὁμῶς ἐπιζητεῖ ἀδιακόπως τὴν δημιουργίαν γλώσσης νέας. Ὁ Δουκῆς καὶ ὁ Κοδριαῆς εἶχον γνώμας ὀλιγώτερον συγκεχυμένας. (Κατὰ τὸν κ. Beaudouin ὁ Κοραῆς διακρίνεται, διότι εὐστόχως ἐβάδισε τὴν μέσσην ὁδόν). Ἄν διχογνωμία μόνον ἐπέζησαν εἰς τὸ ἔργον τοῦ Κοραῆ, αἰτία εἶναι ὅτι ὁ ἀνὴρ ἐπεθύμει αὐτὸς ὁ λαὸς νὰ προσπαθῆσῃ νὰ ἀπαλλαγῆ τῆς χυδαιότητος· εἶναι δὲ μεγάλη ἡ ἀπλότης τοῦ νομίζοντος ὅτι δύναται ἡ γλῶσσα νὰ μεταρρυθμισθῆ ἐπὶ τὸ ἀκριβέστερον καὶ καθαρώτερον διὰ τῶν ὑδροφόρων καὶ τῶν ἀχθοφόρων. Αἱ ἰδέαι λοιπὸν τοῦ Κοραῆ στεροῦνται τῆς ἀπαιτουμένης ἀκριβείας, ἀλλ' οὐδὲν ἦττον δὲν πρέπει νὰ κρίνη τις τὸν ἄνδρα πολὺ αὐστηρῶς· ἡ φιλοπατρία ἦτο τὸ κύριον ἐλατήριον πάσης ἐνεργείας του, καὶ εἶναι φιλόπατρις μᾶλλον ἢ ἐπιστήμων ὁ Κοραῆς. Ἐπειτα, ἡ δυσκολία πρὸς σύνταξιν γραμματικῆς προέρχεται ἐκ τῆς ἐλλείψεως συγγραφῶν ἀξιολόγων. Οἱ μεγάλοι συγγραφεῖς δημιουργοῦσι τὰς γλώσσας καὶ μάλιστα ὅταν ἐκείνη, ἣν ὀμιλοῦσιν, εὐρίσκεται ἀκόμη εἰς τὸ στάδιον τῆς μορφώσεως.

Ὁ καθηγητὴς κ. Croiset ἐπεθύμει νὰ εἶχεν ἀκριβέστερον ὀρίσει ὁ κ. Beaudouin τὰ πρᾶγματα, ἐφ' ὧν στηρίζεται, τὰς μαρτυρίας, τὰς ἀρχάς, ὑφ' ὧν ὀδηγεῖται. Ἐπρεπε, τοῦ λόγου ὄντος περὶ τοῦ Λουκάνη, νὰ ἀναφέρῃ πλεῖστα χωρία τῆς μεταφράσεως τῆς Ἰλιάδος, νὰ τὰ παραβάλλῃ πρὸς τὸ ἀρχαῖον κείμενον, νὰ δείξῃ τῶν δύο γλωσσῶν τὴν σχέσιν, τὰ πλεονεκτήματα καὶ τὰ ἐλαττώματα ἐκάστης ἐκ τῶν δύο. Περὶ ἔργον εἶναι νὰ βλέπῃ τις πολιτικούς ἄνδρας καὶ πρακτικούς ἀνθρώπους ἐπιμένοντας εἰς τὴν χρῆσιν τῆς ἀρχαίας γλώσσης, ποιητὰς δὲ προτιμῶντας τὴν νέαν. Νεωτέρων ποιητῶν ποιήματα εἰς γλῶσσαν ἀρχαίαν θὰ ἦσαν ὅμοια πρὸς τὰ ἡμέτερα λατινικὰ στιχοῦργήματα, ὁ δὲ ποιητὴς ὅστις ἤθελε δείξει τοιαύτην περιεργὸν προτίμησιν θὰ ὠμολόγει ὅτι ἀρέσκειται μᾶλλον νὰ εἶναι πᾶτερ Φαπίνος παρὰ Κορνήλιος. Ἐντελῶς ἀκρόρθωτον ἔργον ἐπιχειροῦσιν οἱ πιστεύοντες ὅτι εἶναι πλέον δυνατόν νὰ ἀναγκασθῆ νὰ ὀμιλῇ γλῶσσαν *συνθετικὴν* λαὸς σκεπτόμενος ἀναλυτικῶς. Θὰ κατωρθούτο μόνον νὰ παραχθῆ γλῶσσα ψευδοαρχαία, ἀλλόκοτος καὶ βεβιασμένη. Τοῦ Κοραῆ ἡ μεταρρυθμισὶς δὲν ἠδύνατο νὰ σταματήσῃ ὅπου ἐκεῖνος ἐπεθύμει· καὶ ἀγωνιζόμενος δὲ κατὰ τῆς ἐπανόδου εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ἐπανάρχετο ὁ ἴδιος εἰς γλῶσσαν ψευδοαρχαίαν,

“Ο,τι χρειάζεται, είναι νὰ λαμβάνη τις πρό ὀφθαλμῶν τὴν χρῆσιν, τὴν καλὴν χρῆσιν, ἀλλὰ μὲ ἐκείνην τὴν περίσπεψιν, ἣν εἶχεν ὁ Vaugelas ἄλλως ἀνερχομένη ἀδιακόπως ἢ νέα γλώσσα εἰς τὸ παρελθόν δὲν θὰ σταματήσῃ παρὰ εἰς τὴν ἀπτικὴν διάλεκτον τοῦ Ε' αἰῶνος. Ὁ κ. Β. ἂν καὶ ἔχων ταιαύτην γνώμην, δὲν φαίνεται νὰ τὴν διετύπωσε σαφῶς ἐν τῇ διατριβῇ του.

Μετὰ ταῦτα ἤρχισε δευτέρα συνδιάλεξις ἐπὶ τῆς γαλλιστὶ συντεταγμένης διατριβῆς τοῦ κ. Beaudouin τῆς ἐπιγραφομένης «Μελέτη περὶ τῆς νεωτέρας καὶ μεσαιωνικῆς κυπριακῆς διαλέκτου».

Σ.

ΠΡΟΦΥΛΑΞΙΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΛΥΣΣΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΩΣ ΤΟΥ PASTEUR

Ἀπὸ τοῦ 1880 ἤρξατο ἀσχολούμενος σπουδαίως ὁ διάσημος Pasteur περὶ τὸ ζήτημα τῆς λύσσης. Μέχρι δὲ ἐπ' ἐσχάτων εἰσέτι ὁ σιελος ἐθεωρεῖτο ὡς ἡ μόνη οὐσία, ἐν ἣ ὑπῆρχεν ὁ τῆς λύσσης ἴος. Ὁ σιελος δὲ οὗτος ἐνοφθαλμιζόμενος διὰ δῆγματος ἢ δι' ἐνέσεως ἐν τῷ ὑποδορείῳ ἰσθμῷ δὲν παρήγε πάντοτε τὴν νόσον, ὅπερ σπουδαῖα προέβαλλε κωλύματα εἰς τὸν ἔλεγχον τῶν διὰ τοῦ ἰοῦ τῆς λύσσης πειραμάτων καὶ τὴν περαιτέρω τῆς νόσου σπουδῆν. Τὰ κωλύματα ταῦτα ἠῤῥξανον ἔτι μᾶλλον ἐκ τῶν δυσχερειῶν, τὰς ὁποίας οἱ πειραματισταὶ ἀπῆντων περὶ τὴν κατὰ βούλησιν εὑρεσιν ἰοῦ, καὶ ἐκ τοῦ κινδύνου ὃν διέτρεχον κατὰ τὸν χειρισμὸν λύσσαλέων κυνῶν.

Τὴν πρώτην σπουδαίαν περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἀνακοίνωσιν ἐποίησατο ὁ Pasteur εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν τὴν 30 Μαΐου 1881. Ἐγνώρισε δηλ. εἰς τοὺς ἑταίρους αὐτοῦ, ὅτι, τῇ συνεργασίᾳ τῶν Chamberland, Roux καὶ Thuillier, ἐβεβαιώθη ὅτι ἡ κυρία τοῦ ἰοῦ ἔδρα εἶνε τὸ κεντρικὸν νευρικὸν σύστημα, ἐνθα εὐρίσκεται ἐν μεγάλῃ ποσότητι καὶ δύναται τις νὰ συλλέξῃ αὐτὸν ἐν τελείῳ καθαρᾷ καταστάσει· ἔτι δὲ ὅτι ὁ τῆς λύσσης ἴος ἐμβολιζόμενος καθαρὸς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐγκεφάλου, διὰ τῆς ἀνατρήσεως τοῦ κρανίου, γεννᾷ ταχέως καὶ ἀσφαλῶς τὴν νόσον, ἐξουδετερουμένου οὕτω τοῦ μακροῦ τῆς ἐπιώσεως σταδίου.

Μετ' οὐ πολὺ δὲ εὔρεν ὅτι εἰς τὸ αὐτὸ ἄγει πρακτικὸν ἀποτέλεσμα καὶ ἡ τοῦ ἰοῦ τῆς λύσσης ἐνεσις ἐντὸς τῶν φλεβῶν, μέθοδος εὐχερέστερον ἐφαρμοζομένη.

Οὕτω δὲ ἤρθησαν ἕκτοτε δύο μεγάλα κωλύματα διὰ τὴν πειραματικὴν σπουδῆν τῆς νόσου.

Βραδύτερον ὁ Pasteur στηριζόμενος ἐπὶ πλεόντων 200 δι' ἐμβολισμοῦ γενομένων πειραμάτων,

ἀνεκοίνωσε τῇ Ἀκαδημίᾳ τῆς Ἰατρικῆς (τὴν 12 Δεκεμβρίου 1882) πρακτικὰ πορίσματα πολλοῦ λόγου ἄξια, ἐν οἷς ἀριθῆλως καταφαίνεται τὸ πρῶτον γενομένον βῆμα εἰς τὴν ἀπὸ τῆς λύσσης προφυλακὴν.

Ὡς γνωστὸν, ἐν τῇ σπουδῇ τῆς ἐν λόγῳ νόσου ὁ Pasteur ἐζήτησε κατ' ἀρχὰς νὰ ἀνακαλύψῃ τὸ μικροβιον αὐτῆς. Ἡμέραν δὲ τινα ἐπίστευσε ὅτι εὔρεν αὐτό· μετὰ βραχὺν ὅμως χρόνον ἀφ' οὗτο περιέγραψε μορφολογικῶς τὸν ὄργανισμὸν, ὃν παρετήρησεν ἐν τῷ σιέλῳ, ὁμολόγησεν ὁ ἴδιος ὅτι οὗτος οὐδὲν εἶχε τὸ εἰδικόν. Ἐκτοτε νέαν ἐχάραξεν ὁδὸν εἰς τὴν πειραματικὴν σπουδῆν τῆς νόσου ταύτης. Ἐσπούδασε φυσιολογικῶς τὸν ἴον, ὃν δὲν ἠδυνήθη νὰ ὀρίσῃ ἀνατομικῶς, αἱ δὲ προσπάθειαι αὐτοῦ τε καὶ τῶν συνεργατῶν του (Chamberland καὶ Roux) ἐστέφθησαν ὑπὸ ἐπιτυχίας, ὡς καταφαίνεται ἐκ τῆς γενομένης τὴν 19 καὶ 20 Μαΐου ἐ.ε. τελευταίας αὐτοῦ ἀνακοίνωσεως πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τὴν τῆς Ἰατρικῆς.

Ἐν τῇ ἀνακοίνωσει ταύτῃ, ἣν παρατιθέμεθα παρακατιόντες ἐν μεταφράσει, διορᾷ τις εὐχερῶς ὅτι οὐδὲν ἤττον πρόκειται ἢ περὶ ἐξαλείψεως τῆς λύσσης ἐν μέλλοντι μᾶλλον ἢ ἤττον προσεχῆ. Τῆς ὁδοῦ χαραχθείσης, δυνάμεθα ἀπὸ τοῦδε νὰ δεχθῶμεν κατ' ἀρχὴν τὸ δυνατόν τῆς πραγματοποιήσεως, ὅσῳ μᾶλλον ἡ ἐξαραιώσις τοῦ ἰοῦ τῆς λύσσης διὰ διαδοχικῶν μετεμβολισμῶν εἶνε γενομένη πειραματικῶς ἀποδεδειγμένη.

Ἡ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν ἀνακοίνωσις τοῦ Pasteur.

«Ἡ γνώσις τῆς ποικίλης μολυσματικῆς δυνάμεως ἰῶν τινῶν καὶ ἡ ἀπὸ μολύνσεώς τίνος προφυλακὴ διὰ τοῦ ἐμβολισμοῦ ἄλλου τίνος ἰοῦ ἤττονος δυνάμεως, εἶναι σπουδαῖον γεγονός οὐχὶ μόνον ἀποδεδειγμένον σήμερον ἐν τῇ Ἐπιστήμῃ, ἀλλὰ καὶ πρακτικῶς ἐν χρήσει. Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, εὐληπτον εἶνε τὸ ἐνδιαφέρον ὅπερ γεννᾷ ἡ ἐκζήτησις καταλλήλων μεθόδων ἐξαραιώσεως (méthodes d'atténuation) εἰς τὴν σπουδῆν νέων ἰῶν.

Διὰ τοῦτο λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ἀνακοινώσω σήμερον εἰς τὴν Ἀκαδημίαν προόδον τινα ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην, σχετικῶς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς λύσσης.

1. Ἐάν τις μεταδῶσῃ τὸν τῆς λύσσης ἴον ἀπὸ κυνὸς εἰς πίθηκον καὶ μετέπειτα ἀπὸ πίθηκου εἰς πίθηκον, ἡ μολυσματικὴ αὐτοῦ δύναμις ἀμβλύνεται διαρκῶς ἐπὶ μᾶλλον μεθ' ἕκαστον μετεμβολισμόν. Τῆς μολυσματικῆς τοῦ ἰοῦ δυνάμεως ἐλαττωθείσης οὕτω διὰ διαδοχικῶν μετεμβολισμῶν ἀπὸ πίθηκου εἰς πίθηκον, ἐάν τις μετέπειτα ἐπαναφέρῃ αὐτὸν ἐπὶ τοῦ κυνός·